

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 464/2011-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. decembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť N. K., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. J. P., D., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tdo 35/2011 z 24. augusta 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť N. K. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. novembra 2011 doručená sťažnosť N. K., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. P., D., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Tdo 35/2011 z 24. augusta 2011 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 9 T 17/2010 z 21. decembra 2010 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uznaný za vinného zo spáchania pokračovacieho zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona formou spolupáchateľstva, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 4 roky so zaradením do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia.

Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 3 To 6/2011 z 10. februára 2011 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) tak, že odvolanie sťažovateľa odmietol.

Uznesenie krajského súdu napadol sťažovateľ dovolaním, ktoré *„odôvodnil v zmysle ust. § 371 ods. 1, písm. i), Tr. por. tým, že rozhodnutie prvostupňového súdu je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia. Dovolanie sťažovateľ ďalej odôvodnil tým, že jeho konaním nemohla byť naplnená skutková podstata trestného činu vydierania, nakoľko neboli naplnené všetky znaky skutkovej podstaty trestného činu. Poukázal pri tom na ust. § 8 Tr. zák., podľa ktorého je trestný čin protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak zákon neustanovuje inak. Trestný zákon ustanovuje, že trestným činom je zavinené konanie zodpovednej osoby, ktorého znaky sú obsiahnuté v konkrétnej skutkovej podstate.“*

Najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol s odôvodnením, že *„nie je oprávnený zaoberať sa skutkovými otázkami. Podľa názoru sťažovateľa Najvyšší súd SR v konaní o dovolaní nevenoval dostatočnú starostlivosť dôvodom dovolania a dovolanie nepreskúmal. Najvyšší súd v odôvodnení použil doslovný výklad § 371 ods. 1 písm. i Trestného poriadku.“*

Sťažovateľ v sťažnosti namietal, že okresný súd ani krajský súd sa nezaoberali jeho námietkami prednesenými počas pojednávania, ktorými namietal nepravdivosť výpovedí poškodeného a svedkov. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd *„Svoje rozhodnutie založil a uznal za hodnovernú výpoveď poškodeného a svedka a urobil závery, ktoré ukazujú, že sťažovateľovi bolo odopreté základné právo na spravodlivý proces. Krajský súd vôbec neskúmal spis a dostatočne sa nevysporiadal s vadami, na ktoré sťažovateľ poukázal, a odvolanie proti rozsudku Okresného súdu v Dolnom Kubíne odmietol, čím sa stotožnil so skutkovými okolnosťami i právnou kvalifikáciou v ňom obsiahnutými.“*

Sťažovateľ ďalej argumentoval, že postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu boli porušené jeho označené práva, pretože najvyšší súd napadnutým rozhodnutím ponechal v platnosti uznesenie krajského súdu, ktorým tento súd *„arbitrárne rozhodol o odvolaní sťažovateľa tým, že svoje skutkové zistenia a právne závery riadne neodôvodnil. Odvolací súd sa vo svojich záveroch stotožnil so skutkovým stavom zisteným Okresným súdom bez toho, aby sa venoval námietkam sťažovateľa. Rozhodnutie odvolacieho súdu je nepresvedčivé a popiera základné princípy spravodlivého procesu, ktorého výsledkom je predvídateľné rozhodnutie pre účastníkov konania. Odvolací súd potvrdil v celom rozsahu rozsudok prvostupňového súdu a stotožnil sa aj s jeho odôvodnením.“*

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd uznesením prijal sťažnosť na ďalšie konanie a následne nálezom takto rozhodol:

„1. Uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. ITdo/35/2011 zo dňa 24. augusta 2011 bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 Ústavy SR, spočívajúce v práve na súdnu ochranu na nezávislom a nestrannom súde a základné právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, spočívajúce v práve na spravodlivé súdne konanie.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. ITdo/35/2011 zo dňa 24. augusta 2011 a vec vracia Najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

4. Ústavný súd sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 5.000,- € (slovom: päťtisíc eur), ktoré je Najvyšší súd SR povinný vyplatiť sťažovateľovi na účet jeho právneho zástupcu.

5. Zároveň sťažovateľ žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 240,09 € a túto poukázať jeho právnejmu zástupcovi. “

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu. Podstatou sťažnosti je nesúhlas sťažovateľa so skutkovými zisteniami so samotným hodnotením vykonaných dôkazov, na základe ktorých všeobecné súdy konajúce v tejto veci dospeli k nesprávnym skutkovým zisteniam a následne k nesprávnejmu právnejmu posúdeniu skutku, ktorý sa sťažovateľovi kladie za vinu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Sťažovateľ podaný mimoriadny opravný prostriedok oprel o dovolacie dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, teda že uznesenie krajského súdu, ktorým bolo odvolanie sťažovateľa zamietnuté podľa § 319 Trestného poriadku, je založené na nesprávnom právnom posúdení skutku.

Najvyšší súd napadnutým rozhodnutím o podanom dovolaní rozhodol tak, že ho v zmysle § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol pre nesplnenie dôvodov dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, pričom v relevantnej časti odôvodnenia tohto rozhodnutia uviedol: *„Obvinený N. K. v rámci dovolania namietal správnosť uznania viny zo spáchania trestného činu vydierania a poukázal na bližšie okolnosti jeho návštevy v kancelárii poškodeného M. P. V naznačenom rozsahu obvinený namietal pochybenia v skutkových zisteniach ustálených vo veci skôr činnými súdmi a v nimi vykonanom hodnotení dôkazov a pritom sa obvinený domáhal zmeny vo výroku o vine.*

Dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 371 písm. i/ Tr. por. je, že rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Dovolanie je teda mimoriadnym opravným prostriedkom určeným k náprave výslovne uvedených procesných a hmotnoprávnych väd, ale nie na revíziu skutkových zistení ustálených súdmi prvého a druhého stupňa, ani k preskúmvaniu nimi vykonaného dokazovania. Dovolanie má byť len skutočne výnimočným prielomom do inštitútu

právoplatnosti, ktorý je dôležitou zárukou stability právnych vzťahov a právnej istoty. Ťažisko dokazovania je totiž v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd (§ 322 ods. 3, § 326 ods. 5 Tr. por.).

Dovolací súd nie je všeobecnou treťou inštanciou zameranou na preskúmavanie všetkých rozhodnutí súdov druhého stupňa a samotnú správnosť a úplnosť skutkových zistení nemôže posudzovať už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy bez toho, aby ich mohol podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní sám vykonávať. Na objasnenie potrebných okolností prípadne potrebných na rozhodnutie o dovolaní môže vykonať dovolací súd len v obmedzenom rozsahu podľa § 379 ods. 2 Tr. por. Preto možnosti podania dovolania musia byť obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia opravná inštancia. Preto pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia o existencii dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili sudy prvého a druhého stupňa. V trestnej veci obvineného N. K. to teda znamená, že pre dovolací súd sú rozhodujúce skutkové zistenia, podľa ktorých obvinený spáchal skutok tak, ako je to uvedené v rozsudku súdu prvého stupňa, s ktorými skutkovými závermi sa stotožnil aj odvolací súd. Tieto skutkové okolnosti obsiahnuté v popise skutku potom poskytujú spoľahlivý podklad pre naplnenie všetkých zákonných znakov pokračovacieho zločinu vydierania podľa § 189 ods. 1 Tr. zák. spáchaný spolupáchatelstvom podľa § 20 Tr. zák., zo spáchania ktorého trestného činu bol obvinený uznaný vinným.

Na základe vyššie uvedeného možno teda zhrnúť, že dovolaním nie je možné primárne napádať skutkové okolnosti prípadu a na základe toho vyvodzovať závery o nesprávnej právnej kvalifikácii konania obvineného. Zákon v ustanovení § 371 ods. 1 písm. i/ pripúšťa možnosť podania dovolania len v prípade, kedy na základe správne a úplne zisteného skutkového stavu veci bolo použité nesprávne právne posúdenie skutku alebo z dôvodu, že rozhodnutie bolo založené na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia.“

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádza z toho, že primárnou úlohou v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy nie je podávať výklad právnych predpisov, ktoré

všeobecný súd v dotknutom konaní pred ním aplikuje. Za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd je na prvom mieste zodpovedný všeobecný súd. Výklad legislatívneho textu právnej normy a jeho uplatnenie všeobecným súdom musí byť v súlade s ústavou (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy) a ústavný súd iba posudzuje, či príslušný výklad právnej normy aplikovanej v konkrétnych okolnostiach prípadu (v danej veci ustanovení § 368 a nasledujúcich Trestného poriadku týkajúcich sa mimoriadneho opravného prostriedku – dovolania) je racionálne akceptovateľný alebo či nie je popretím jej účelu, podstaty a zmyslu.

Ústavný súd tiež pripomína, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhovie, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy na základe výkladu a použitia relevantných právnych noriem rozhodnú, a to za predpokladu, že ich právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04).

Najvyšší súd vyvrátil opodstatnenosť námietok sťažovateľa odvolávajúc sa na skutkový stav zistený prvostupňovým súdom a preskúmaný odvolacím súdom, ktorý najvyšší súd ako dovolací súd nemôže v dovolacom konaní meniť, a tiež odvolávajúc sa na správnu právnu kvalifikáciu zisteného skutku v súlade s príslušným ustanovením hmotného práva, ktorá z predchádzajúceho konania pred okresným súdom a krajským súdom jednoznačne vyplýva.

V napadnutom rozhodnutí teda najvyšší súd prostredníctvom interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení Trestného poriadku týkajúcich sa inštitútu dovolania logickým výkladom vylúčil danosť dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, na základe čoho vyvodil záver o nesplnení dôvodov dovolania vo veci sťažovateľa a o jeho odmietnutí.

Konštatovaniu o odmietnutí dovolania sťažovateľa teda predchádzal racionálny, a teda ústavne konformný výklad relevantnej právnej úpravy, ktorý nepopiera jej účel a podstatu a na základe ktorého bol ustálený dôvod na uvedený postup najvyššieho súdu. Odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu tak predstavuje dostatočný základ pre jeho výrok, lebo najvyšší súd v potrebnej miere vysvetlil, na základe akých právnych úvah rozhodol.

Ústavný súd opätovne zdôrazňuje, že nie je ďalšou inštanciou v sústave všeobecného súdnictva, ale nezávislým orgánom ochrany ústavnosti pôsiacim mimo tejto sústavy. Najvyšší súd ako mimoriadna opravná inštancia sa dovolaním sťažovateľa zaoberal v súlade s ustanoveniami relevantnej právnej úpravy a napadnuté rozhodnutie, ako aj jemu predchádzajúci postup druhostupňového súdu preskúmal a svoje rozhodnutie náležite odôvodnil. Obsahom práva na účinný opravný prostriedok nie je totiž automaticky nárok na to, aby výsledok konania zodpovedal predstave sťažovateľa (m. m. III. ÚS 51/08).

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd posúdil ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2011